

Motion till Grovstanäs Samfällighets årsmöte 2021

Förslag till reglering av Lortviken och restaurering av gäddornas lekplatser där.
Förslag på åtgärder för att förvalta grundvattnet i Grovstanäs.

Bakgrund

SMHI har tagit fram långsiktiga prognoser för klimatets utveckling i Sverige. Vad gäller Norrtäljeområdet sägs däri sammanfattningsvis:

Det kommer att bli längre, varmare och torrare somrar.

Det kommer att bli mildare och mer nederbördsrika vinterhalvår

För vårt område innebär det att vi får räkna med mindre vattentillgång under sommarhalvåret, den tid då vi bor här och använder vatten.

På vinterhalvåret då vi inte använder vatten i större utsträckning kommer stor del av den nederbörd som faller att rinna ut i östersjön utan att kunna tillvaratas.

Vi bör ta höjd för denna utveckling.

Vattnet som kommer under vintern bör förmås att stanna kvar i sjöar, träsk och grundvatten.

Vad först gäller vårt *sommarvatten från Båtdragsträsket* föreslår jag att styrelsen undersöker om vattendomen medger en höjning av träskets vattenyta. Då träsket är grunt och långgrund bör det medföra en relativt stor ökning av vattenmängden.

Alternativt bör styrelsen undersöka om det går att få till stånd en ny vattendom. Argument kan då vara att tid har gått och klimat, vattenkonsumtion och andra förhållanden är annorlunda nu

Vad sedan gäller *grundvattnet i området* är det övergripande problemet att få vinterhalvårets vatten att stanna i träsk och våtmarker så länge att det kan sippra ner och bli grundvatten istället för att rinna ut i havet. Därför bör Lortviksgraven dämmas vid sitt utflöde.

Det bör göras på så sätt att flödet kan regleras. Målet är att höja vattenståndet i denna våtmark lagom mycket och få det att förbli så under så stor del av året som möjligt. Extremt högt vattenstånd bör, i den mån det beror på nederbörd, kunna undvikas genom dikesrensning för bättre genomflöde. I den mån det beror på högt havsvattenstånd, den vanligaste orsaken, skulle det kunna stävjas genom att dammluckorna stängs. Då krävs emellertid ytterligare åtgärder för att höja vägbanken längs hela Lortvikens front mot havet. Denna åtgärd skulle också medge en ytterligare höjning av vattenståndet i Lortviken. Gångbron skulle i så fall behöva ersättas med en jord-ler-grusbank. Det blir klart dyrare och kan eventuellt övervägas som steg två. Steg ett, reglerbar dammlucka och rensning av graven blir förmodligen betydligt billigare, och det är mitt förslag.

Det finns många argument för det:

1 Skydd mot torka. Grundvattennivån i östra Svealand är ännu under den normala och detta kommer att inträffa med ökad regelbundenhet i framtiden. Privata brunnar och samfällighetens vintervattenbrunnar kan komma att drabbas. Grundvattenbildning sker under vinterhalvåret. Under sommaren dunstar vattnet istället, samt tas upp av växtligheten.

2 Minskad klimatpåverkan. Lortviken är en våtmark, ett kärr, en igenväxande före detta havsvik med i huvudsak organiskt material, döda växter. När vattennivån sänks genom utdikning eller annat oxideras torven och koldioxid eller än värre, metan, bildas. Om materialet dessutom är näringsrikt kan kvävet i marken frisättas och oxideras till lustgas. Alla dessa tre är växthusgaser som bidrar till uppvärmningen.

3 Minskad övergödning. När vattnet rinner ut genom diket i stället för att fås att stanna kvar i

våtmarken förs näringsämnen ut i havet och bidrar till övergödning och bl a bildning av blågrönalger. Om vattnet bringas att stanna eller långsamt meandra ner till havet så fungerar det som ett naturligt reningsverk. Näringsämnena stannar kvar i land.

4 Biologisk mångfald. En våtmark är en av de artrikaste biotoperna i Sverige med en stor mångfald av insekter, kärlväxter, mossor, groddjur och fåglar.

I Lortviken finns en hel del intressanta fåglar som t ex mindre hackspett, gårdsmyg, olika sångare med flera. Den är dessutom – eller har i alla fall varit – en viktig lekplats för gäddor. För 15 år sen kunde man se gäddlek ända uppe vid Näskarängsvägen, men minskade vattenstånd och igenväxning i graven på senare år har minskat utrymmet för gäddorna.

Gäddan är nu en hotad art i skärgårdarna. Länsstyrelsen och intresseorganisationen Sportfiskarna samverkar för att åstadkomma ”gäddfabriker”, dvs gynnsamma miljöer för gäddornas liv och lek. Lortviken kan med bättre bevarat vattenstånd under våren och viss rensning i graven bli en gäddfabrik. För den sakens skull har jag kontaktat länsfiskekonsulenten Henrik C Anderson, som i mail svarat att idén verkar intressant och att han gärna hjälper till med detta. Vidare har jag kontaktat intresseorganisationen Sportfiskarna, som är en pådrivande kraft vad gäller gäddfabriker.

Slutligen:

Det finns Lona-bidrag för att anlägga våtmark. Länsstyrelsen administrerar dem.

Se den första adressen nedan.

Och i senaste nummer av ”Roslagen runt” finns en artikel om Norrtäljes miljömål. Där säger kommunens hållbarhetsstrateg Hanna Leife att kommunen har en strategi beträffande alla vattenförekomster. Dessa ska uppnå god ekologisk och kemisk status och inte ge upphov till utsläpp av växthusgaser. Bidrag att söka? Eller åtminstone support att få?

Sammanfattning av förslaget

1. Styrelsen får i uppdrag att verka för en omförhandling av vattendomen rörande Båtdragsträsket i syfte att höja vattennivån och därmed vattenmängden där.

2. Styrelsen får i uppdrag att i samråd med Norrtälje kommun, Länsstyrelsen och Sportfiskarna genomföra rensning och reglering av Lortviken och verka för erhållande av Lona-bidrag för detta.

Grovstanäs januari 2021

Karl-Hugo Wirén
Övägen 34

Ovanstående grundar sig på

<http://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Bidrag/Lokala-naturvardssatsningen/LONA---vatmark/>

<http://www.naturvardsverket.se/upload/sa-mar-miljon/vatten/vatmark/0-vatmarker-bidrar-till-ett-hallbart-samhalle.pdf>

<http://www.naturvardsverket.se/upload/sa-mar-miljon/vatten/vatmark/1-grundvattenbildning.pdf>

<http://www.naturvardsverket.se/upload/sa-mar-miljon/vatten/vatmark/2-skydd-vid-torka.pdf>

<http://www.naturvardsverket.se/upload/sa-mar-miljon/vatten/vatmark/3-minskad->

[oversvamningsrisk.pdf](#)

<http://www.naturvardsverket.se/upload/sa-mar-miljon/vatten/vatmark/4-uppratthalla-biologisk-mangfald.pdf>

<http://www.naturvardsverket.se/upload/sa-mar-miljon/vatten/vatmark/5-minskad-vergodning.pdf>

<http://www.naturvardsverket.se/upload/sa-mar-miljon/vatten/vatmark/6-minskad-klimatpaverkan.pdf>

Se också:

<https://www.lansstyrelsen.se/stockholm/miljo-och-vatten/vattenverksamhet/vagledning-for-olika-vattenverksamheter/anlagga-vatmark.html>

https://www.smhi.se/pd/klimat/rcp_scenario/county_analysis/rapporter_kartor/01_Stockholm/Rapport/Framtidsklimat_i_Stockholms_L%C3%A4n_Klimatologi_nr_21.pdf